

Handläggare: Pia Ehnhage
Telefon: 08 508 25 911

Till
Socialnämnden

Överenskommelse mellan SLL och kommunerna i Stockholms län angående uppsökande verksamhet för vissa äldre och funktionshindrade, Dnr 2068/2011

(3 bilagor)

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Gillis Hammar
Förvaltningsdirektör

Tina Heinsoo
T.f. avdelningschef

Sammanfattning

Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms län (KSL) har tagit fram ett förslag till överenskommelse kring tandvårdsstöd mellan landstinget och länets kommuner. KSL:s styrelse har behandlat förslaget den 13 oktober 2011 och rekommenderar länets kommuner att teckna överenskommelse enligt förslaget.

Landstingen ansvarar för att erbjuda personer som omfattas av tandvårdslagen uppsökande munhälsobedömning och nödvändig tandvård. Munhälsobedömningen är avgiftsfri och tandvården ges med avgift som för öppen hälso- och sjukvård. Landstinget och kommunen har ett gemensamt ansvar för att äldre och personer med funktionsnedsättning som ingår i tandvårdslagens personkrets får sina behov enligt lagen tillgodosedda. Den föreslagna överenskommelsen syftar till att ge vägledning i hur

arbetet ska bedrivas och med vilken ansvarsfördelning samt vilken uppföljning som ska genomföras.

Förvaltningen anser att det är angeläget att hitta en överenskommelse när det gäller landstingets och kommunens samverkan kring uppsökande verksamhet för munhälsobedömning och nödvändig tandvård. Överenskommelsen, om den antas, innebär att alla verksamheter som ger insatser enligt LSS eller SoL till personer som omfattas av tandvårdslagens personkrets måste medverka till att kommunen fullgör sitt ansvar. Det gäller såväl kommunens beställarenheter som utförare oavsett regiform. I förslaget krävs dock förtydliganden när det gäller kommunens ansvar för personer som omfattas av LSS. I förfrågningsunderlag blir det nödvändigt att ställa krav på utförares skyldighet att samverka i enlighet med överenskommelsen och anvisningarna. Rutiner för uppföljningar och för att kunna ta fram statistikuppgifter kan behöva ses över.

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Socialnämndens råd för funktionshindersfrågor har behandlat remissen den 12 december 2011.

Bakgrund

Landstingen ansvarar sedan den 1 januari 1999 för att erbjuda vissa personer en uppsökande munhälsobedömning och en nödvändig tandvård. Den uppsökande munhälsobedömningen är avgiftsfri och den nödvändiga tandvården ges med avgift som för öppen hälso- och sjukvård.

Enligt 8 a § tandvårdslagen (1985:125) ska landstinget svara för att uppsökande verksamhet bedrivs bland dem som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, samt bland dem som har varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och som

1. kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar för enligt 18 § första stycket hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), HSL, eller
2. får hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård), eller
3. är bosatta i en egen bostad och har motsvarande behov av vård eller omsorg som personer som omfattas av punkterna 1-2 ovan.

Landstinget ska enligt förarbetena i tandvårdslagen i samverkan med kommunerna ansvara för den uppsökande verksamheten.

Ärendet

Förslaget till överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och länets kommuner angående uppsökande verksamhet för vissa äldre och funktionshindrade har utarbetats

av Hälso- och sjukvårdsnämndens Tandvårdsenhet och Kommunförbundet Stockholms län (KSL). Förslaget bygger på en tidigare överenskommelse mellan landstinget och några kommuner i Stockholms län, däribland Stockholms stad. KSL:s styrelse har behandlat förslaget den 13 oktober 2011 och rekommenderar länets kommuner att teckna överenskommelse enligt förslaget.

Syftet är att förtydliga landstingets och kommunens gemensamma ansvar för uppsökande verksamhet (munhälsobedömning och munvårdsutbildning). Förslaget omfattar även anvisningar för kommunens personal när det gäller uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård för vissa äldre och funktionshindrade, som av hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning tagit fram.

Landstingets och kommunens ansvar enligt den föreslagna överenskommelsen
Landstinget ska tillhandahålla vårdgivare som utför uppsökande verksamhet med munhälsobedömning, individuell rådgivning och erbjudande om eventuell nödvändig tandvård. I uppdraget ingår även munvårdsutbildning och handledning till vård- och omsorgspersonal om daglig munvård. Kommunen ska samarbeta med landstinget och medverka till att äldre och personer med funktionsnedsättning som ingår i tandvårdslagens personkrets erbjuds munhälsobedömning och nödvändig tandvård.

Uppföljning

Uppföljning ska utföras av landstinget och kommunen om verksamheten inte fungerar på avtalat sätt genom skriftlig avvikelserapportering enligt gemensamma avvikelserutiner. Kommunen ska vara landstinget behjälplig vid uppföljning av den uppsökande verksamheten. KSL och landstinget ska följa upp erfarenheterna av överenskommelsen varje år med början år 2013.

De uppgifter som ska följas upp är:

- antal personer som erbjudits en munhälsobedömning
- antal personer som tackat ja till munhälsobedömning
- utförda munhälsobedömningar
- vård- och omsorgspersonal som genomgått munvårdsutbildning.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att det är angeläget att nå en överenskommelse när det gäller landstingets och kommunens samverkan kring uppsökande verksamhet för munhälsobedömning och nödvändig tandvård.

I den föreslagna överenskommelsen ställs höga krav på kommunens samlade ansvarstagande. Bland annat ska kommunen anvisa ansvarig vård- och omsorgsverksamhet/hemtjänstutförare som tillsammans med vårdgivare ska planera för den uppsökande verksamheten. I praktiken kommer Tandvårdsenheten att behöva

samverka med vård- och omsorgsverksamheter och hemtjänstutförare i såväl egen regi, entreprenader och enskild regi.

Kommunens ansvar för personer som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, måste tydliggöras ytterligare i förslaget till anvisningar. Det finns annars en fortsatt risk för att människor som är i behov av tandvårdsstöd hamnar mellan stolarna eller blir skickade mellan kommunen och landstinget.

I anvisningarna till den föreslagna överenskommelsen formuleras en ansvarsfördelning mellan Tandvårdsenheten och kommunen:

”Punkt 3: Personer som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Grupper som ingår: Alla som har ett beslut om LSS 1 § punkt 1-3 oavsett boendeform. Tandvårdsenheten kan i vissa fall utfärda tandvårdsintyg förutsatt att beslut om LSS tidigare har fastställts av LSS-handläggare och att personen fortfarande omfattas av LSS.”

Förvaltningen ställer sig frågan vem som ska fastställa ”att personen fortfarande omfattas av LSS” om personen inte är aktuell med LSS-insatser i kommunen? I de fall en person som kan antas omfattas av LSS inte är aktuell hos kommunen med en pågående LSS-insats kan kommunen inte utfärda något intyg. Att utreda och fastställa om en person omfattas av LSS, dvs. tillhör personkretsen i lagen, kan endast aktualiseras i samband med en ansökan om LSS-insatser.

En möjlig formulering skulle i stället kunna vara:

”Punkt 3: Personer som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Grupper som ingår: Alla personer som omfattas av personkretsen enligt 1 § p 1-3 LSS och som därmed har en pågående insats enligt 9 § LSS, oavsett boendeform. Tandvårdsenheten kan i vissa fall utfärda tandvårdsintyg för personer som har en diagnos som ryms inom LSS personkrets enligt 1 § p 1 LSS.”

Landstingets tandvårdsenhet har de senaste åren ställt krav på kommunen att fastställa personkretstillhörigheten i LSS och utfärda tandvårdsintyg även för personer som inte varit aktuella hos kommunen. Det har ofta gällt personer som nyligen fått diagnosen Aspergers syndrom men som inte efterfrågat några LSS-insatser, vilket inte är ovanligt eftersom personer med Aspergers syndrom ofta har ett annat stödbehov än vad LSS kan erbjuda.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) har pekat på att målgruppen ”personer som omfattas av LSS” i tandvårdslagen med åren kommit att vidgas på ett sätt som inte är i överensstämmelse med tandvårdslagens intention och gjort följande tolkning:

”När det gäller personer som *omfattas* av LSS så menar man i proposition 2003/04:1 att dessa *redan har bedömts* ha omfattande och varaktiga funktionshinder. Enligt regeringens mening är det därför inte nödvändigt att göra någon särskild bedömning av dessa patienters behov av vård och omsorgsinsatser.

Med personer som *omfattas* av LSS torde därmed menas personer som i den stund det blir aktuellt med uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård har en pågående LSS-insats. Stöd för detta kan man även finna i LSS förarbeten där det framgår att beslut om personkretstillhörighet inte fattas särskilt, utan ska vara en del av beslut om LSS-insatser (prop. 1992/93:159 s. 170).

För de personer som *inte har pågående* LSS-insatser får landstinget göra en bedömning av om de har ett så omfattande behov av vård- och omsorgsinsatser att de med stöd av 8 a § *punkterna 1-3* tandvårdslagen, ska få del av det aktuella tandvårdsstödet – vilket ligger i linje med uttalandet i prop. 2003/04:1 att bättre rikta stödet till de personer som det är avsett för (se ovan). En sådan bedömning måste även göras av landstinget när det gäller personer som tidigare haft LSS-insatser men som inte har sådan insats då frågan om tandvård blir aktuell. Den gruppen torde dock vara mycket liten.”

(Sveriges kommuner och landsting 2010-06-01).

Förvaltningen instämmer i Sveriges kommuners och landstings slutsats att för de personer som inte har pågående LSS-insatser får landstinget i stället göra en bedömning av om de har ett så omfattande behov av vård- och omsorgsinsatser att de med stöd av 8 a § p 1-3 tandvårdslagen ska få del av det aktuella tandvårdsstödet. Det är även rimligt att landstinget gör en sådan bedömning för personer som tidigare haft LSS-insatser men som inte har en sådan insats då frågan om tandvård blir aktuell. För personer med utvecklingsstörning och autism eller autismliknande tillstånd (LSS personkrets 1 punkt 1), dit även Aspergers syndrom räknas, bör Tandvårdsenheten vid behov kunna utfärda tandvårdsintyg på basis av diagnosen, eftersom det redan står klart att dessa personer genom sin diagnos får sin personkretstillhörighet i LSS fastställd om de ansöker om LSS-insatser.

Överenskommelsen, om den antas, innebär att alla verksamheter som ger insatser enligt LSS eller SoL till personer som omfattas av tandvårdslagens personkrets måste medverka till att kommunen fullgör sitt ansvar. Det gäller såväl kommunens beställarenheter som utförare oavsett regiform. I förfrågningsunderlag blir det nödvändigt att ställa krav på utförarens skyldighet att samverka i enlighet med överenskommelsen och anvisningarna. Rutiner för uppföljningar och för att kunna ta fram statistikuppgifter kan behöva ses över.

Bilagor

1. Rekommendation att underteckna ”Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län angående uppsökande verksamhet för vissa äldre och funktionshindrade”, Dnr 2010/0031, 2011-10-13

2. Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län angående uppsökande verksamhet för vissa äldre och funktionshindrade
3. Anvisningar för kommunens personal, Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning